

INKLYUZIV TA'LIMNING TAMOYILLARI, UNGA BO'LGAN EHTIYOJ, UNING SABABLARI VA BOSQICHLARI

Abdulla Qodiriy nomidagi Jizzax davlat
pedagogika universiteti O'zbek tili va
adabiyoti fakulteti 2- kurs 612(23)- guruh
talabasi **Bahroilova Xolidaning**
" Inklyuziv ta'lim.Gospital pedagogika"
fanidan yozgan maqolasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada inklyuziv ta'limning asosiy tamoyillari, unga bo'lgan ehtiyoj va uning sabablari hamda bosqichlari haqida so'z yuritiladi. Inklyuziv ta'lim imkoniyati cheklangan bolalar va maxsus ehtiyojga ega shaxslarning umumiy ta'lim tizimiga integratsiyasi orqali ularga ta'lim olish imkoniyatlarini yaratishga qaratilgan. Ushbu maqolada inklyuziv ta'limning ahamiyati, uning jamiyatdagi o'rni, rivojlanish bosqichlari va amalga oshirish yo'llari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar:

Inklyuziv ta'lim, maxsus ehtiyoj, teng imkoniyatlar, ijtimoiy integratsiya, ta'lim tamoyillari, moslashuvchan dasturlar, differensial yondashuv.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimi har bir o'quvchining ehtiyojlarini inobatga olgan holda rivojlanmoqda. Shu nuqtayi nazardan, inklyuziv ta'lim inson huquqlarini ta'minlash, har bir bolaning o'z qobiliyatlarini ro'yobga chiqarish va ijtimoiy tenglikni mustahkamlash yo'lida muhim tizim hisoblanadi. Inklyuziv ta'lim imkoniyati

cheklangan bolalar, ijtimoiy jihatdan himoyaga muhtoj shaxslar va maxsus ehtiyojga ega o'quvchilarni umumiy ta'lim muassasalariga jalb etish orqali ularga teng ta'lim olish imkoniyatini yaratishga qaratilgan. Ushbu maqolada inklyuziv ta'limning tamoyillari, unga bo'lgan ehtiyoj, uning sabablari va rivojlanish bosqichlari haqida so'z yuritiladi.

Inklyuziv ta'limning tamoyillari

Inklyuziv ta'lim quyidagi asosiy tamoyillarga asoslanadi:

1. Teng imkoniyatlar

Har bir bola, jismoniy yoki intellektual imkoniyatlaridan qat'i nazar, sifatli ta'lim olish huquqiga ega. Bu tamoyil barcha bolalar uchun yagona ta'lim standartlarini yaratish va ularning ta'lim muhitiga to'liq qo'shilishini ta'minlashni nazarda tutadi.

2. Differensial yondashuv

Har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga mos keladigan yondashuvni qo'llash muhim ahamiyatga ega. Ta'lim metodikalari shaxsiy qobiliyat va ehtiyojlarga mos ravishda moslashtirilishi kerak.

3. Ijtimoiy integratsiya

Maxsus ehtiyojga ega bolalar jamiyatning ajralmas qismi ekanligini his qilishi lozim. Bu esa ularning psixologik holatiga ijobiy ta'sir qilib, jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam beradi.

4. Moslashuvchan ta'lim dasturlari

An'anaviy o'quv dasturlari har bir bola uchun mos kelavermaydi. Shu sababli, inklyuziv ta'limda moslashuvchan va maxsus ishlab chiqilgan o'quv dasturlaridan foydalanish talab etiladi.

5. Hamkorlik va qo'llab-quvvatlash

Inklyuziv ta'lim samaradorligini ta'minlash uchun o'qituvchilar, ota-onalar, psixologlar va boshqa mutaxassislarning hamkorligi muhim ahamiyatga ega. Ularning hamjihatlikda ishlashi maxsus ehtiyojga ega bolalar uchun qulay ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi.

Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyoj va uning sabablari

Inklyuziv ta'limga bo'lgan ehtiyoj quyidagi sabablar bilan bog'liq:

Ijtimoiy tenglikni ta'minlash – barcha bolalar, jumladan, imkoniyati cheklangan bolalar ham, to'laqonli ta'lim olish huquqiga ega bo'lishi kerak.

Shaxsiy qobiliyatlarni rivojlantirish – har bir bola o'z qobiliyatlarini maksimal darajada rivojlantirishi uchun unga mos sharoitlar yaratish lozim.

Psixologik va ijtimoiy moslashuv – maxsus ehtiyojga ega bolalar jamiyatning to'laqonli a'zosi sifatida o'zlarini erkin his qilishlari uchun ularni umumiy ta'lim muhitiga jalb qilish zarur.

Global tendensiyalarga moslashish – rivojlangan mamlakatlarda inklyuziv ta'lim keng tarqalgan bo'lib, O'zbekistonda ham ushbu tizimni rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Inklyuziv ta'limning bosqichlari

Inklyuziv ta'limni rivojlantirish va tatbiq etish jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

1. Tayyorlov bosqichi

Ta'lim muassasalarini inklyuziv ta'limga moslashtirish.

O'qituvchilarga maxsus tayyorgarlik berish va malakasini oshirish.

Ota-onalar va jamiyatni inklyuziv ta'limning ahamiyati to'g'risida xabardor qilish.

2. Tajriba bosqichi

Inklyuziv ta'limni ayrim maktablarda sinov tariqasida joriy etish.

Moslashtirilgan o'quv dasturlarini ishlab chiqish va ularni amaliyotga tatbiq etish.

O'quvchilarning rivojlanish dinamikasini kuzatish va natijalarni tahlil qilish.

3. Tatbiq etish bosqichi

Inklyuziv ta'limni barcha ta'lim muassasalariga keng joriy etish.

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tizimini shakllantirish.

Ta'lim sifati va samaradorligini muntazam monitoring qilish.

Xulosa

Inklyuziv ta'lim – bu nafaqat imkoniyati cheklangan bolalar, balki butun jamiyat uchun muhim ahamiyat kasb etadigan ta'lim tizimidir. U teng huquqli ta'lim olish imkoniyatini yaratish, bolalarning ijtimoiy moslashuvini ta'minlash va ularning shaxsiy qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. O'zbekistonda ham inklyuziv ta'limni keng joriy etish va rivojlantirish zarur. Bu esa o'qituvchilar, ota-onalar, davlat va jamiyatning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi qonuni.
2. UNESCO. Inclusive Education: Guidelines for Inclusion.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi ma'lumotlari.
4. Vazirlar Mahkamasining 638- sonli qarori